

KJÓSARHREPPUR

Endurskoðun aðalskipulags 2024-2036

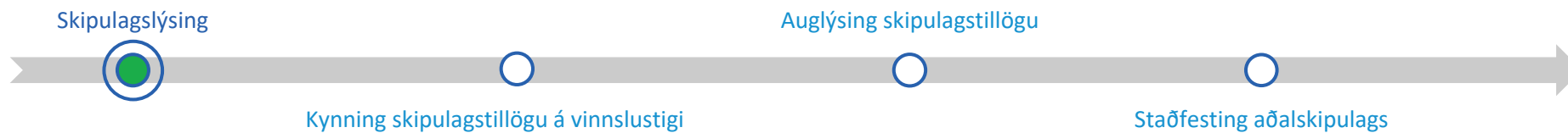
SKIPULAGSSLÝSING

Júlí 2024

KJÓSARHREPPUR

Endurskoðun aðalskipulags 2024-2036

SKIPULAGSLÝSING

EFNISYFIRLIT

1.	INNGANGUR	4	3.4.	Í ljósi loftslagsvárs - Stefna um aðlögun að loftslagsbreytingum	19
1.1.	Aðdragandi endurskoðunar	5	3.5.	Náttúruverndaráætlun	19
1.2.	Áherslur	6	3.6.	Náttúruminjaskrá.....	19
1.3.	Markmið.....	6	3.7.	Rammaáætlun	20
1.4.	Viðfangsefni	7	3.8.	Heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna	20
1.5.	Umhverfismat	10	3.9.	Samgönguáætlun 2020-2034 og Umferðaröryggisáætlun	20
1.6.	Umsjón	10	3.10.	Sjálfbær orkuframtíð - Orkustefna til ársins 2050	21
2.	FORSENDUR	11	3.11.	Skipulag haf- og strandsvæða.....	21
2.1.	Skipulagssvæðið	11	3.12.	Fjarskiptaáætlun.....	21
2.2.	Staðhættir	11	3.13.	Kerfisáætlun Landsnets	22
2.3.	Samfélag.....	13	3.14.	Aðrar stefnur og samþykktir á sveitarfélags- og svæðisvísu.....	22
2.3.1.	Íbúafjöldi	13	3.15.	Aðrar áætlanir stjórnvalda.....	22
2.3.2.	Mannfjöldaspá	14	4.	UMHVERFISMAT.....	23
2.3.3.	Húsnæðispróun.....	15	4.1.	Helstu áhrifaþættir	23
2.3.1.	Atvinna.....	15	4.2.	Umhverfiþættir og áherslur	25
2.3.2.	Samgöngur	15	4.3.	Umhverfisviðmið	27
2.4.	Menningarminjar	16	4.4.	Valkostir og mat á áhrifum	29
2.4.1.	Friðlýstar menningarminjar	16	5.	SKIPULAGSFERLIÐ	30
3.	TENGLS VIÐ AÐRAR ÁÆTLANIR	17	5.1.	Tímaáætlun.....	30
3.1.	Landsskipulagsstefna	17	5.2.	Samráð og kynning	32
3.2.	Svæðisskipulag Höfuðborgarsvæðisins 2015-2040.....	18	6.	Heimildaskrá.....	33
3.3.	Aðgerðaáætlun í loftslagsmálum	18			

1. INNGANGUR

Hér er lögð fram skipulagslýsing fyrir endurskoðun Aðalskipulags Kjósarhrepps. Skipulagslýsing er verkáætlun um mótun tillögu að endurskoðun gildandi aðalskipulags þar sem tildrögum og forsendum skipulagsgerðarinnar er lýst og áherslur sveitarstjórnar lagðar fram ásamt tímaáætlun skipulagsferlisins. Með lýsingu er verkefnið kynnt íbúum og öðrum hagsmunaaðilum til að greiða fyrir og hvetja til þátttöku þeirra í mótun endurskoðaðrar aðalskipulagsáætlunar og þeim gefið færi á að koma athugasemdum sínum og hugmyndum á framfæri á upphafsstigum verkefnisins. Virk stefnumótun er ein forsenda framfara og markmiðið er að með athugasemdum sem berast takist að skilgreina verkefnið þannig að aðalskipulagið taki á öllum helstu þáttum þróunar sveitarfélagsins og stuðli að framförum næstu 12 árin.

Tilgangur lýsingar er að:

- Tryggja aðkomu almennings og hagsmunaaðila og fá fram sjónarmið sem flestra samfélagshópa frá fyrstu stigum skipulagsvinnunnar.
- Stuðla að gagnsæi í öllu ferlinu og bæta upplýsingastreymi til íbúa og hagsmunaaðila.
- Gera skipulagsvinnuna markvissari.
- Sveitarstjórn og aðrir sem koma að skipulagsgerðinni hafi góða yfirsýn.
- Stuðla að auknum gæðum við gerð skipulags og umhverfismat þess.

Hvað er skipulagslýsing og hvaða erindi á hún við mig?

Í skipulagslýsingu gerir skipulagsnefnd sveitarfélags grein fyrir tildrögum skipulagsvinnunnar sem fyrir höndum er og hvernig staðið verður að henni. Eftir að lýsingin hefur verið samþykkt í sveitarstjórn er hún kynnt opinberlega og send Skipulagsstofnun til umsagnar.

Tilgangur skipulagslýsingar er að veita upplýsingar um þá vinnu sem fram undan er. Þá er íbúum og öðrum hagsmunaaðilum gefinn kostur á að fylgjast með vinnunni frá upphafi og koma á framfæri athugasemdum og ábendingum um nálgun við áætlunargerðina, viðfangsefni hennar og helstu forsendur frá fyrstu stigum skipulagsferlisins.

Ábendingar og athugasemdir sem berast við skipulagslýsinguna verða nýttar til að skilgreina verkefnið og ferli þess nánar og við greiningu og stefnumótun á síðari stigum vinnunnar.

1.1. Aðdragandi endurskoðunar

Í ársbyrjun 2024 samþykkti sveitarstjórn Kjósarhrepps að hefja vinnu við heildarendurskoðun aðalskipulags sveitarfélagsins. Í upphafi skipulagsvinnunnar er farið yfir forsendur gildandi aðalskipulags og metið hvort þær hafi breyst og hvort nýjar áskoranir blasi við í sveitarfélaginu. Þá er reynslan af framfylgd skipulagsins metin. Einnig er kannað hvort og hvernig aðalskipulagið samræmist öðrum áætlunum á lands- og svæðisvísu.

Síðan gildandi aðalskipulag Kjósarhrepps 2017-2029 var unnið hafa ýmsar forsendur breyst er varða landnotkun, innviði og þróun búsetu og atvinnulífs, og hafa ný tækifæri og nýjar áskoranir er varða þessa þætti litið dagsins ljós. Tímabært er að staldra við og yfirfara stefnu og helstu markmið aðalskipulags og uppfæra þau sem ekki eiga við lengur. Uppfæra þarf skilmála og texta m.t.t. núverandi ástands svo skilmálar séu nægilega leiðbeinandi fyrir deiliskipulagsgerð og ódeiliskipulögð svæði. Þannig má tryggja að aðalskipulagið sé virkt stjórnæki og til þess fallið að stuðla að því að markmið sveitarfélagsins náist og endurspeglast í deiliskipulagsáætlunum. Ný landsskipulagsstefna 2024-2038 hefur verið samþykkt og stjórnvöld hafa lagt fram metnaðarfulla aðgerðaráætlun í loftslagsmálum til að stuðla að samdrætti í losun gróðurhúsalofttegunda til ársins 2030. Til að ná árangri í loftslagsmálum er nauðsynlegt að sveitarfélög leggi lóð sín á vogarskálarnar og getur aðalskipulag verið áhrifaríkt tæki í aðlögun sveitarfélaga að áhrifum loftslagsbreytinga.

Hvað er aðalskipulag?

Aðalskipulag er skipulagsáætlun sem nær til alls lands sveitarfélags. Í aðalskipulagi er sett fram stefna sveitarstjórnar um þróun sveitarfélagsins varðandi landnotkun, byggðáþróun og -mynstur, samgöngu- og þjónustukerfi, atvinnu- og umhverfismál.

Sveitarstjórn ber ábyrgð á gerð aðalskipulags. Skipulagsnefnd sveitarfélags annast gerð aðalskipulags í umboði sveitarstjórnar. Í aðalskipulagi skal lýsa forsendum þeirrar stefnu sem mörkuð hefur verið og hvernig fyrirhugað er að ná þeim markmiðum sem sett eru í áætluninni.

Aðalskipulagi er ætlað að leiða samfélög í átt að sjálfbærri nýtingu lands og stuðla að sveigjanlegu og öruggu umhverfi fyrir íbúa og atvinnulíf.

Aðalskipulag á að vera virkt stjórnæki sem nýtist við ákvarðanatöku og við gerð áætlana sem fjalla um ráðstöfun lands og aðrar skipulagsáætlanir innan sveitarfélagsins skulu vera í samræmi við aðalskipulagið. Aðalskipulagið byggir á stefnuskjölum, lögum og reglugerðum sem í gildi eru.

1.2. Áherslur

Í skipulagsvinnunni verður lögð áhersla á sjálfbærni í þróun og nýtingu lands án þess að ganga á mikilvæg náttúru- og menningarverðmæti. Markmiðið er að auka lífsgæði íbúa með því að búa í haginn fyrir blómlegt atvinnulíf og gott samfélag sem hvílir á traustum innviðum og sjálfbærri nýtingu auðlinda. Sveitarfélagið er dreifbýlissveitarfélag og í því liggja styrkleikar þess sem megin atvinnuvegir svæðisins, landbúnaður og ferðapjónusta, byggja á. Leggja þarf áherslu á þróun og framtíðarsýn þessara atvinnugreina auk þess að skapa grundvöll fyrir fjölbreytt tækifæri til atvinnusköpunar, jafnt innan þeirra sem og á öðrum sviðum. Í skipulagsvinnunni verður lögð áhersla á að móta skýra stefnu með aðkomu breiðs hóps, þ.e. íbúa og annarra hagsmunaaðila, auk þeirra fulltrúa sem fara með skipulagsvaldið fyrir hönd sveitarfélagsins. Í aðalskipulagi er sett fram framtíðarsýn sem lýsir þeim árangri sem sveitarfélagið vill ná á næstu 12 árum og markmið sem höfð verða að leiðarljósi á skipulagstímabilinu. Framtíðarsýn og markmið verða leiðarljós og innblástur í þeirri vinnu sem fram undan er.

1.3. Markmið

Aðalskipulagi er ætlað að marka skýra stefnu sem myndar gagnsæja umgjörð um sveitarfélagið og er hagnýtt verkfæri við uppbyggingu og eflingu byggðar og mannlífs í Kjósarhreppi. Það skal vera traust umgjörð um atvinnulíf sem byggir á sjálfbærri nýtingu gæða og auðlinda svæðisins og stendur vörð um framtíð þeirra og rétt komandi kynslóða til að njóta þeirra. Skipulag þarf að stuðla að jafnvægi í nýtingu lands þar sem vöxtur samfélaga gengur ekki um of á náttúrulegt umhverfi. Markmiðið er hagkvæm þróun byggðar á svæðinu, með því að skapa góð skilyrði fyrir atvinnulíf og að gera búsetu á svæðinu

eftirsóknarverða. Um leið og sett eru fram skýr markmið um að ákveðnum gæðum verði viðhaldið er mikilvægt að aðalskipulagið bjóði uppá sveigjanleika og aðlaga megí útfærslur og aðferðir að þeim breytingum sem sífellt eiga sér stað.

Við endurskoðun aðalskipulagsins verður lögð áhersla á eftirfarandi markmið:

- Að standa vörð um þá sérstöðu og aðdráttarafl sem svæðið býr yfir og sveitarfélagið haldi dreifbýlisyfirbragði sínu.
- Að marka skýra stefnu fyrir þróun íbúðar- og frístundabyggðar.
- Að efla menningu og atvinnulíf og auka lífsgæði íbúa.
- Að stuðla að fleiri og fjölbreyttum atvinnutækifærum, m.a. með traustum innviðum fyrir nýjar atvinnugreinar og þróun þeirra sem fyrir eru.
- Að styrkja innviði, s.s. samgönguinnviði, fjarskiptatengingar, hita- og rafveitu, til að bæta afkomumöguleika, öryggi og lífsgæði íbúa.
- Efla lýðheilsu með fjölbreyttum möguleikum til útivistar, m.a. með göngu-, reið- og hjólaleiðum.
- Að stuðlað verði að gróðurvernd og fjölbreyttri landnýtingu í samræmi við landgæði og ástand lands.
- Að standa vörð um gæði grunnvatns sem neysluvatns fyrir íbúa og atvinnustarfsemi.
- Að stuðla að vernd og varðveislu sérkenna, náttúru- og söguminja og annarra umhverfislegra gæða.
- Að marka stefnu um nýtingu auðlinda svæðisins, s.s. vatns- og vindorku.

1.4. Viðfangsefni

Lögð verður áhersla á að endurskoða viðfangsefni innan sveitarfélagsins í eftirfarandi málaflokkum:

- Byggðaðróun - Samfélag og menning
- Landbúnaður og landnýting
- Atvinnulíf og ferðaþjónusta
- Innviðir og orka
- Umhverfi og sjálfbærni

Byggðaðróun - Samfélag & menning

Fjallað er um framboð og eftirspurn eftir íbúðar- og frístundalóðum, hvar þeim sé best fyrir komið og hvaða kröfur þurfi að gera á slíkum svæðum til að tryggja góða nýtingu innviða og vernda gott ræktarland og landbúnaðarástýnd hreppsins. Fjallað er um hvernig byggja megi upp öflugt samfélag í Kjós með fjölbreyttu íbúðar- og þjónustuframboði og sjá sem best fyrir þörfum íbúa á öllum aldri. Hvaða lífsgæði felast í búsetu í dreifbýlissveitarfélagi og hvernig má efla þau og viðhalda sem best.

Landnotkunarflokkar sem falla undir þennan málaflokk:

Íbúðarsvæði (ÍB), Frístundasvæði (F), Opin svæði (OP), Íþróttasvæði (ÍP), Samfélagsþjónusta (S), Kirkjugarðar og grafreitir (K)

Viðfangsefni og efnistöð aðalskipulags

Meginviðfangsefni aðalskipulags er stefnumörkun sveitarstjórnar um landnotkun og byggðaðróun. Gera skal grein fyrir og marka stefnu um eftirtalin málefni og setja þau fram með ákvörðunum um landnotkun, eftir því sem við á.

- Athafna- og iðnaðarstarfsemi
- Blöndun byggðar
- Efnistaka, efnislosun og urðun úrgangs
- Íbúar og íbúðir
- Landbúnaður
- Landsskipulagsstefna
- Opin svæði, útivist og íþróttir
- Samgöngur, vegir og stígar
- Sjálfbær þróun
- Skógrækt, landgræðsla og endurheimt votlends
- Stakar framkvæmdir
- Varúðarsvæði og náttúruvá
- Veitur og fjarskipti
- Verndar- og orkunýtingaráætlun
- Vernd vatns, náttúru- og menningarminja
- Verslun og önnur þjónusta
- Þéttbýli

Að auki getur sveitarstjórn sett fram stefnu í aðalskipulagi um önnur málefni sem varða þróun sveitarfélagsins.

Landbúnaður og landnýting

Land er takmörkuð auðlind og landbúnaðarland sem hentar vel til matvæla- og fódurræktunar er verðmætt. Samkeppni ríkir um land í dreifbýli vegna aukinnar eftirspurnar eftir landi til ýmissa nota, s.s. fyrir íbúðaruppbyggingu, frístundabyggð, ferðapjónustu og skógrækt. Mikilvægt er að skipulag landnotkunar í sveitarfélaginu feli í sér vernd landbúnaðarásýndar og góðs ræktarlands sem þarf að geta staðið undir aukinni matvælaframleiðslu til framtíðar á sama tíma og samfélagið vex og dafnar. Landbúnaður getur aukið fjölbreytni atvinnulífs og menningar og er mikilvægur liður í aðdráttarafli sveitanna. Framleiðsla matvæla og annarra landbúnaðarafurða er grundvöllur byggðar um landið, en þetta hefur tekið miklum breytingum í Kjósarhreppi á undanförunum árum, m.a. vegna nálægðar við höfuðborgarsvæðið. Fjallað er um hvernig viðhalda megi landbúnaðarásýnd og búsetulandslagi svæðisins og tryggja að land sem vel er fallið til búvöruframleiðslu sé varðveitt til slíkra nota, á tímum er hefðbundinn landbúnaður á undir högg að sækja og ásókn í land undir aðra notkun eykst. Lögð verður áhersla á hvernig stuðla megi að því að tryggja afkomuöryggi bænda með möguleikum á aukinni fjölbreytni og nýsköpun í landbúnaði og stoðgreinum hans, og tækifæri sem felast í nálægð við neytendur á höfuðborgarsvæðinu. Endurskoða þarf flokkun landbúnaðarlands og skilmála landbúnaðarflokka, með hliðsjón af markmiðum um varðveislu landbúnaðarásýndar, þörfum bænda og reynslu s.l. ára af núgildandi flokkun (Guðni Þ. Þorvaldsson, Guðrún Lára Sveinsdóttir, & Salvör Jónsdóttir, 2021).

Landnotkunarflokkar sem falla undir þennan málaflokk:

Landbúnaður (L) - Skógræktar- og landgræðslusvæði (SL)

Atvinnulíf og ferðapjónusta

Efling atvinnulífs í dreifbýli fellst ekki síst í uppbyggingu og rekstri öruggra innviða fyrir samgöngur, rafmagn og fjarskipti, með tilkomu fjarvinnu og starfa án staðsetningar. Ferðapjónusta hefur á undanförunum áratug þróast í að verða einn mikilvægasti atvinnuvegur þjóðarinnar og felast miklir möguleikar í uppbyggingu þjónustu við ferðamenn. Mikilvægt er að móta skýra stefnu þegar kemur að þessum málaflokki í aðalskipulagi með það að leiðarljósi að uppbygging ferðapjónustu miði að því að varðveita þau gæði sem ferðapjónustan byggist á. Það lítur t.d. að framboði og eftirspurn gistingar, afþreyingar og annarrar þjónustu fyrir ferðamenn. Mikilvægt er að uppbygging ferðapjónustu miði að því að nýtast jafnt íbúum á svæðinu sem og ferðamönnum og huga þarf að áhrifum ferðamennsku á húsnæðismarkað. Skipulagsákvæðanir um ferðapjónustu og ferðamannastaði skulu byggja á gögnum um þolmörk náttúru, innviða, ferðamanna, samfélags og efnahags.

Landnotkunarflokkar sem falla undir þennan málaflokk:

Miðsvæði (M) - Verslun og þjónusta (VP) - afþreyingar- og ferðamannasvæði (AF) - Athafnasvæði (AT) - Iðnaðarsvæði (I) - Efnistöku- og efnislosunarsvæði (E)

Innviðir og orka

Atvinnustarfsemi og búseta í sveitum kallar á góðar og öruggar samgöngur, fjarskipti og dreifingu raforku. Málaflokkurinn innviðir og orka tekur á samgöngum, veitukerfum og orkuframboði og -framleiðslu í sveitarfélaginu. Fjallað verður um vegamál, svo sem stofnvegi, tengivegi, göngu-, hjóla- og reiðleiðir o.fl. Vegir í náttúru Íslands, aðrir en vegir á forræði Vegagerðarinnar, verða flokkaðir í samræmi við leiðbeiningar Skipulagsstofnunar. Forgangsatíði er að bæta og viðhalda umferðaröryggi með framkvæmdum og viðhaldi og tryggja íbúum sveitarfélagsins öruggar og áreiðanlegar samgöngur árið um kring. Traust og áreiðanleg fjarskipti eru grunnforsenda fyrir uppbyggingu margra nýrra atvinnugreina og þess að íbúar stundi fjarvinnu.

Tryggja þarf framboð raforku á samkeppnishæfu verði fyrir íbúa og fyrirtæki sveitarfélagsins. Yfirfara þarf kortlagningu vatnsbóla, vatns- og fráveitu í sveitarfélaginu.

Landnotkunarflokkar sem falla undir þennan málaflokk:

Vegir, götur og stígar (VE) – Flugvellir (FV) – Hafnir (H) - Veitur (VH)

Umhverfi og sjálfbærni

Skipulagsáætlanir geta haft mikil áhrif á umhverfið, bæði jákvæð og neikvæð, og mikilvægt er að hafa sjálfbærni í huga við mótun stefnu í öllum málaflokkum. Loftslagsaðlögun og seigla samfélagsins gagnvart afleiðingum loftslagsbreytinga skal vera leiðarljós í skipulagi. Mikilvægt er að heilnæmt og öruggt umhverfi sé tryggt með viðeigandi ráðstöfunum varðandi vatnsvernd, vatnsveitu, fráveitu,

úrgangsmeðhöndlun, hljóðvist og loftgæði. Gera þarf ráð fyrir innviðum fyrir söfnun og meðhöndlun úrgangs við lögbýli, íbúðarbyggð, frístundabyggð og ferðamannastaði í dreifbýli. Taka skal mið af svæðisáætlun sveitarfélags um meðhöndlun úrgangs.

Landnotkunarflokkar sem falla undir þennan málaflokk:

Vötn, ár og sjór (V) - Óbyggð svæði (ÓB) - Strandsvæði (ST) - Sérstök not haf- og vatnasvæða (SN) - Vatnsból (VB) - Varnar- og öryggissvæði (VÖ)

Takmarkanir á landnotkun:

Náttúruvá (NV) - Varúðarsvæði (VA) - Hindranafletir flugvalla (HF) - Friðlýst svæði (FS) - Önnur náttúruvernd (ÖN) - Minjavernd (MV) - Vatnsvernd vatnsbóla (VG/VF) - Vatnsvernd á strandsvæðum, við ár, vötn og sjó (VS) - Hverfisvernd (HV)

Íbúar og aðrir hagsmunaaðilar eru hvattir til að koma með ábendingar og bera upp málefni sem á þeim brenna til umfjöllunar við skipulagsgerðina.

1.5. Umhverfismat

Endurskoðun aðalskipulagsins er háð umhverfismati framkvæmda og áætlana skv. lögum um umhverfismat framkvæmda og áætlana nr. 111/2021. Umhverfismati er ætlað að stuðla að sjálfbærni í skipulagi og verndun umhverfis í samræmi við lög. Þar skal meta áhrif tiltekinnna markmiða sem sett eru fram í aðalskipulaginu. Metið er hvort þeir valkostir sem settir eru fram til að ná markmiðum áætlunarinnar muni hafa jákvæð, óveruleg eða neikvæð áhrif á tiltekna umhverfisþætti. Stefnumörkun og val skipulagsleiða skal taka mið af niðurstöðum umhverfismatsins. Nánar er fjallað um umhverfismatið í 4. kafla.

1.6. Umsjón

Sveitarstjórnir bera ábyrgð á gerð aðalskipulags sveitarfélaga. Nefnd um endurskoðun aðalskipulags Kjósarhrepps, skipuð tveimur nefndarmönnum (aðal- og varamanni) skipulags- umhverfis- og samgöngunefndar auk fulltrúa bænda, sumarhúsaeigenda og ferðapjónustu og fyrirtækja, fjallar um aðalskipulagsvinnuna í umboði sveitarstjórnar í samræmi við skipulagslög nr. 123/2010 og skipulagsreglugerð nr. 90/2013. Samið var við Landmótun sf. um skipulagsráðgjöf við endurskoðunina. Landmótun mun starfa í samvinnu við nefndina ásamt skipulagsfulltrúa sveitarfélagsins og halda utan um vinnu við endurskoðun aðalskipulagsins. Sveitarstjórn og skipulags- umhverfis og samgöngunefnd fjallar um málefni aðalskipulagsins eftir því sem tilefni er til og aðrar nefndir hreppsins munu vinna að öflun gagna og mótun stefnu og vera þannig virkir þátttakendur í skipulagsgerðinni. Leitað verður áhlits sérfræðinga þegar þörf verður á faglegu mati eða öðrum sérfræðiupplýsingum. Aðkoma

íbúa og hagsmunaaðila í sveitarfélaginu frá upphafi skipulagsvinnunar er mikilvægt og er rík áhersla lögð á samráð.

Hvað er sjálfbær þróun?

Sjálfbær þróun mætir þörfum samtímans án þess að skerða möguleika komandi kynslóða til að mæta sínum þörfum, og lágmarkar þannig neikvæð áhrif á umhverfið.

Sjálfbær þróun er lykilhugtak í allri umræðu samtímans um þróunar- og umhverfismál, og hlýtur sífellt meira vægi í allri samfélagsgerð.

Hugmyndin um sjálfbæra þróun byggir á þremur meginstoðum: samfélagi, umhverfi og efnahag. Þróun getur aðeins verið sjálfbær ef jafnvægi ríkir á milli stoðanna þriggja. Hún getur þannig aðeins verið sjálfbær ef hún er til framdráttar á öllum þremur sviðum.

2. FORSENDUR

2.1. Skipulagssvæðið

Skipulagið tekur til alls lands sveitarfélagsins Kjósarhrepps við sunnanverðan Hvalfjörð. Sveitarfélagið er dreifbýlissveitarfélag án þéttbýlisstaðar en miðstöð opinberrar þjónustu er í Ásgarði. Sveitarfélagið á mörk að þremur sveitarfélögum: Reykjavík í vestri og suðri, Bláskógabyggð í austri og Hvalfjarðarsveit í norðri.

2.2. Staðhættir

Afmörkun

Kjósarhreppur er í sunnanverðum Hvalfirði og liggur að stórum hluta að sjó. Hreppurinn nær frá Miðdalsá og norðurhlíðum Esju í suðri, að suðurbakka Botnsár í Botnsdal í Hvalfjarðarbotni, Hvalfells og Hvalvatns í norðri. Að austan marka fjöllin Hlíðar, Kjölur, Leggjabrjótur og Botnssúlur skil á milli Kjósarhrepps og Bláskógabyggðar. Landslag í Kjósarhreppi er fjölbreytt og setja fjöll og dalir svip sinn á svæðið. Syðst í Kjósinni í norðurhlíðum Esjunnar eru fimm dalir sem liggja gróflega norður-suður. Vestastur er Hrútagalur, þá Eilífsdalur, Flekkudalur, Eyjadalur og loks Svínadalur austast. Innan hreppsins eru m.a. fjöllin Eyrarfjall, Meðalfell, Reynivallaháls, Þrándarstaðafjall og Múlafjall, sem skipta svæðinu niður í sex stóra dali til viðbótar.

Jarðfræði og landslag

Kjósarhreppur liggur utan við virkasta hluta gosbeltisins og berggrunnur sveitarfélagsins er að mestu leyti súrt gosberg sem er eldra en 11.000 ára. Hvalfjörður hefur myndast á ísöld þegar skriðjöklar surfu jarðlögin með miklum þunga sínum og dýpstur er

Sveitarfélagið Kjósarhreppur er um 300 km² að flatarmáli.

Íbúar Kjósarhrepps voru 269 talsins þann 1. janúar 2024.

hann 84 m á móts við Kiðafell (Landlínur, Sigurbjörg Ósk Áskellsdóttir, & Þórður Þórðarson, 2007). Landslag er fjölbreytt: fjöll, dalir, lækir, vötn og fossar. Undirlendi er takmarkað en er vel gróið þrátt fyrir það og víða vel fallið til landbúnaðar með ágætum ræktunarskilyrðum. Þegar saga Kjósarinnar er skoðuð má sjá að talsvert af bæjum hafa byggst upp og fallið í eyði í gegnum aldirnar, þó að stærstu jarðirnar hafi verið í stöðugri ábúð (Sólveig Guðmundsdóttir Beck & Sigurjóna Guðnadótt, 2012). Samkvæmt lögbýlaskrá 2022 eru 48 lögbýli í Kjósarhreppi og tvö þeirra í eyði (Lögbýlaskrá, 2022). Eitt stórt vatn er í vesturhluta Kjósarinnar, milli Esju og Meðalfells, sem kallast Meðalfellsvatn og þar hefur myndast stór frístundabyggð á liðnum áratugum. Frístundabyggð er einnig að finna víðar í sveitarfélaginu, t.d. við mynni Eilífsdals litlu vestar og á Hvalfjarðarströnd vestan við Hvammsvík. Laxá í Kjós er ásamt Meðalfellsvatni eitt stærsta aðdráttarafl Kjósarinnar enda áin ein vinsælasta laxveiðiá landsins, en einnig er veiði í Bugðu, Kiðafellsá og Brynjudalsá. Flestir bæir í Kjós njóta einhverra hlunninda, svo sem lax- og silungsveiði.

Margir áhugaverðir og fallegir staðir eru í Kjós. Brynjudalur liggur inn af Hvalfjarðarbotni með birkikjarri innst í dalnum og Botnssúlur blasa við. Brynjudalsá rennur eftir dalnum og er ágæt til laxveiða. Við strandlengjuna meðfram Hvalfirðinum er fjölbreytt fuglalíf og

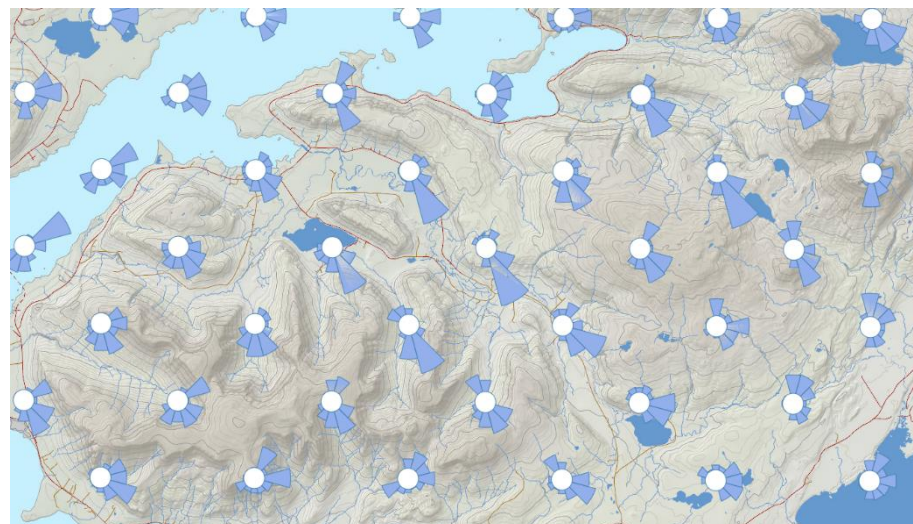
kræklingafjörur og Hvalfjarðareyrin er sérstakt náttúruundur. Við Maríuhöfn við Hálsnes er fyrsta höfn landsins talin hafa verið. Kaupa má veiðileyfi í Meðalfellsvatni og þar veiðist bæði lax og silungur. Þá eru margar áhugaverðar göngu- og reiðleiðir um Kjósina og þeir sem vilja skoða sveitina akandi geta farið ýmsar hringleiðir (Sólveig Guðmundsdóttir Beck & Sigurjóna Guðnadótt, 2012).

Veður

Veðurfar er almennt gott í Kjósarhreppi. Byggð svæði á undirlendi eru víða í góðu skjóli fyrir vindum. Suðaustanátt er víðast sú vindátt sem slæm getur verið innan hreppsins og norðanátt að jafnaði hagstæðust. Úrkoma er mest á haustin en minnst á vorin. Á hlýjum sumardögum er ekki óalgengt að hitaskúr leiði með Esjunni inn yfir sveitina. Svæðið er snjólétt á vetrum en snjór á þó til að safnast saman í skafrenningi. Yfir háveturinn sést víða ekki til sólar þar sem byggð er víða norðanundir fjöllum og hálsunum.

Lífríki

Fuglalíf er fjölbreytt í Kjósarhreppi og Hvalfjörður er alþjóðlega mikilvægt fuglasvæði. Meðal fuglategunda sem eiga þar varpland sitt er æðarfugl, kría og ýmsar tegundir mófugla. Leirur í Laxvogi, Brynjudalsvogi og Botnsvogi eru mikilvægur fæðuöflunarstaður fyrir bæði varpfugla og farfugla sem hafa þar viðkomu. Æðarvarp er víða með ströndinni, einkum í Hvammsvík. Góðar kræklingafjörur eru m.a. í Laxvogi og við Fossá. Laxvogur og strandlengjan milli Hvammsvíkur og Botnsvogs eru mjög mikilvæg svæði fyrir sjávarlífríki og fuglalíf. Minkur og refur hefur á tíðum verið nokkuð áberandi en þeim haldið frá byggð,

Mynd 1. Vindatlas Veðurstofu Íslands sýnir tíðni vindátta.

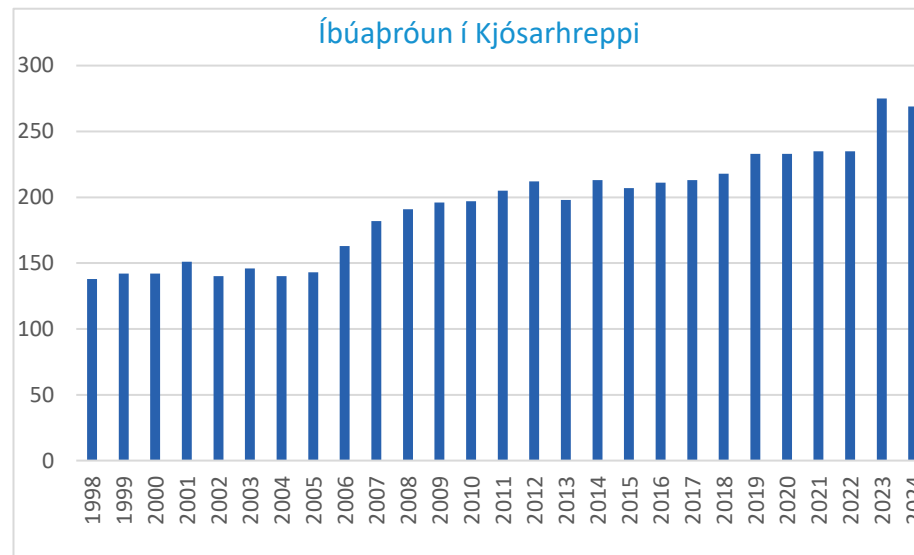
sérstaklega á vorin og sumrin þegar laxveiði og æðarvarp stendur sem hæst (Landlínur, Sigurbjörg Ósk Áskellsdóttir, & Þórður Þórðarson, 2007).

2.3. Samfélag

2.3.1. ÍBÚAFJÖLDI

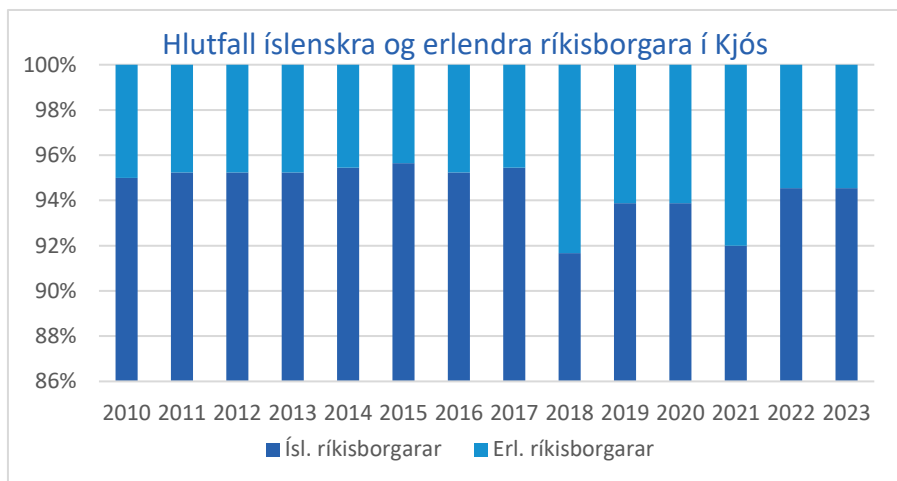
Gögn frá Hagstofu Íslands um íbúapróun í sveitarfélaginu Kjósarhreppi sýna að íbúum hefur fjölgað jafnt og þétt undanfarna áratugi, úr 138 árið 1998 í 269 árið 2024, sjá Línurit 1. Þegar horft er á fólksfjölda eftir aldri og kyni sést að fjölmennasta aldersbilið er 55-64 hjá konum og körlum. Á svæðum þar sem fjölgun íbúa er nokkuð jöfn og 2 börn fæðast að meðaltali á hverja konu má búast við að aldersdreifingarlínurit (sjá Línurit 2) líti út eins og pýramídi með lengstu greinarnar neðst sem síðan styttast eftir því sem ofar dregur. Íbúasamsetning hefur áhrif á þjónustubörf í sveitarfélaginu og endurnýjun fólksfjöldans, þ.e. íbúapróun. Hafa ber í huga að í litlu sveitarfélagi geta minnstu breytingar haft nokkur áhrif á heildarmyndina. Hlutfall erlendra ríkisborgara sem búsettir eru í Kjósarhreppi hefur haldist í kringum 92-95% undanfarin ár.

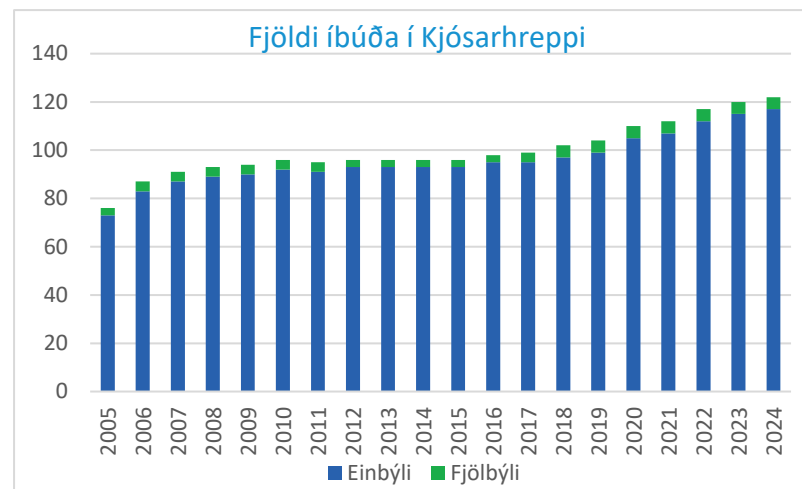
Línurit 1. Íbúapróun í Kjósarhreppi. (Hagstofa Íslands, 2024)

Línurit 2. Aldursdreifingarpýramídi Kjósarhrepps árið 2024 (Hreinsson, 2023)

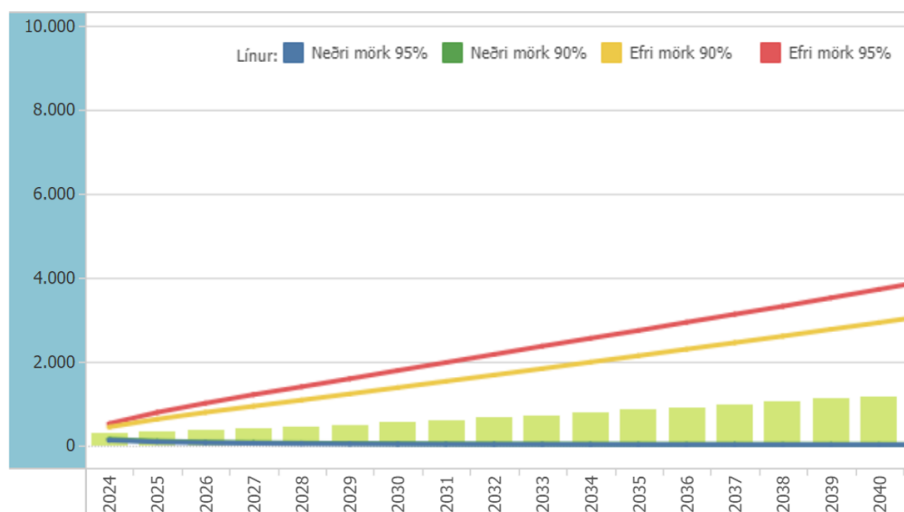
Línurit 3. Hlutfall íslenskra og erlendra ríkisborgara í Kjósarhreppi (Hagstofa Íslands, 2024).

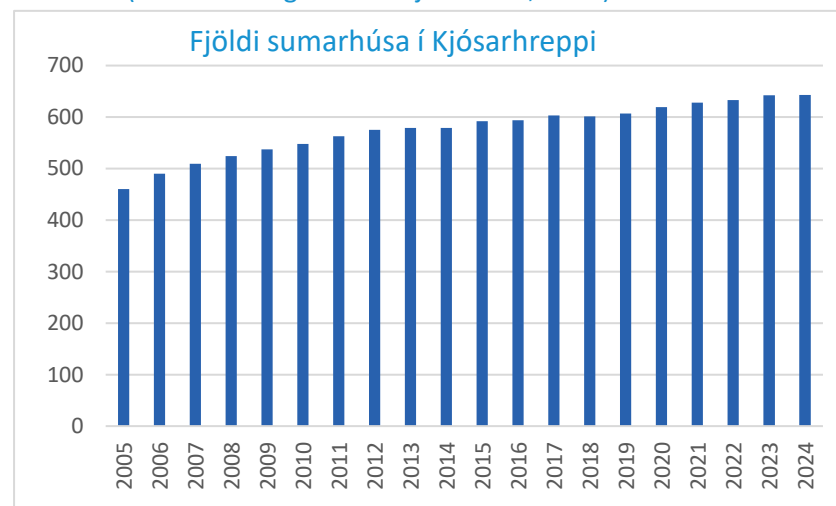
Línurit 5. (Húsnæðis- og mannvirkjastofnun, 2024).

2.3.2. MANNFJÖLDASPÁ

Mannfjöldaspá Byggðastofnunar byggir á gögnum frá Hagstofu Íslands og gerir ráð fyrir að íbúafjöldun haldi áfram í Kjósarhreppi og að íbúafjöldi nái 500 árið 2030 og fari yfir 1000 árið 2038.

Línurit 4. Mannfjöldaspá Byggðastofnunar, 2024 (Hreinsson, 2023).

Línurit 6. (Húsnæðis- og mannvirkjastofnun, 2024).

2.3.3. HÚSNÆÐISPRÓUN

Samkvæmt húsnæðisáætlun sem var gefin út árið 2024 mun íbúðarþörf í sveitarfélaginu vera á bilinu 4-13 íbúðir á ári fram til ársins 2033.

2.3.1. ATVINNA

Flestir íbúar í Kjósarhreppi sem stunda vinnu, sækja hana til annarra sveitarfélaga á höfuðborgarsvæðinu eða eru í fjarvinnu. Margir íbúar í Kjósarhreppi eru komnir á eftirlaunaaldur en búskapur er enn stundaður á nokkrum bæjum, þó þeim fari fækkandi. Aðrir vinnustaðir í sveitarfélaginu eru flestir í þjónustugeiranum. Þó nokkrir aðilar eru starfandi í ferðaþjónustu í sveitarfélaginu og er fjölbreytt afþreying og þjónusta í boði fyrir ferðalanga sem einnig nýtist íbúum.

Uppsöfnuð íbúðarþörf er þó meiri, eða á bilinu 30 til rúmlega 90 íbúðir (Húsnæðisáætlun, 2024).

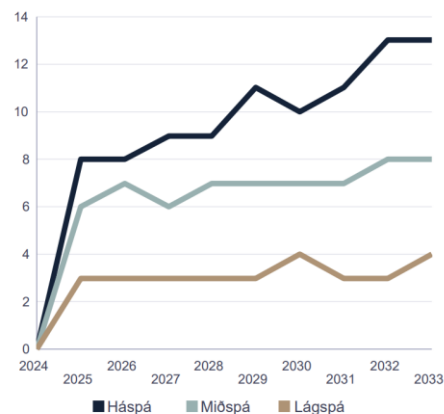
2.3.2. SAMGÖNGUR

Samgöngur eru mikilvægar fyrir atvinnu og búsetu í Kjósarhreppi.

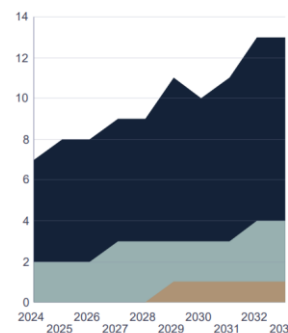
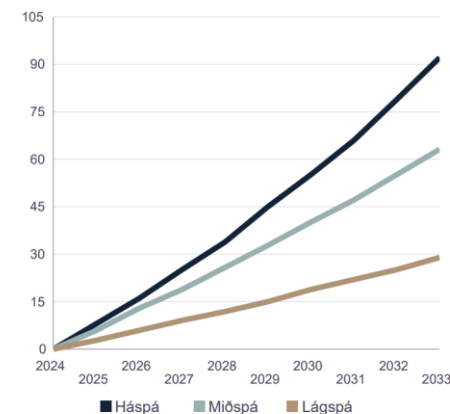
Stofnvegir eru grunnnet samgangna eins og skilgreint er í 8. gr. vegalaga. Í nýrri samgönguáætlun er stefnt að því að auka lífsgæði um land allt með bættum samgöngum og styrkingu á þeim grunni sem nauðsynlegur er til að efla fjölbreytta atvinnu og bæta samkeppnishæfni. Uppbygging grunnnetsins, viðhald þess og rekstur á að vera forgangsatriði til að samgöngukerfið uppfylli þarfir fyrir alla flutninga á fólki og vörum. Margar áhugaverðar reið- og gönguleiðir og gamlar þjóðleiðir er að finna í hreppnum.

Flokka skal vegi í náttúru Íslands skv. nýrri reglugerð nr. 260/2018 og lögum um náttúruvernd nr. 60/2013. Með vegaskránni verður til

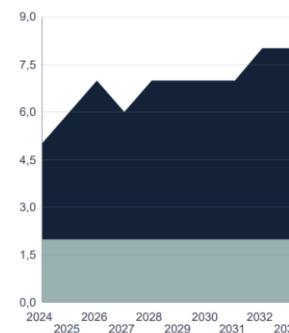
Samtals íbúðarþörf

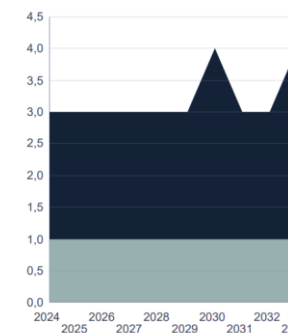
Uppsöfnuð íbúðarþörf

■ Samtals íbúðarþörf
 ■ Hagkvæmar íbúðir á viðráðanlegu verði...
 ■ Félagslegar íbúðir á vegum sveitarfélaga...

■ Samtals íbúðarþörf
 ■ Hagkvæmar íbúðir á viðráðanlegu verði...
 ■ Félagslegar íbúðir á vegum sveitarfélaga...

■ Samtals íbúðarþörf
 ■ Hagkvæmar íbúðir á viðráðanlegu verði...
 ■ Félagslegar íbúðir á vegum sveitarfélaga...

Mynd 2. Línurit úr Húsnæðisáætlun HMS (Húsnæðisáætlun, 2024).

heildstæð skráning yfir vegi í náttúru Íslands þar sem umferð vélknúinna ökutækja er heimil, með eða án takmarkana. Um er að ræða kortlagningu og ákvarðanatöku um hvaða leiðir er heimilt að aka, í sumum tilfellum með tilteknum takmörkunum. Vegaskráin verður grundvöllur fyrir útgáfu vegakorta, þar á meðal stafrænna korta fyrir GPS-tæki.

2.4. Menningarminjar

Í lögum um menningarminjar nr. 80/2012 segir að skráning fornleifa, húsa og mannvirkja skuli fara fram áður en gengið er frá aðalskipulagi eða deiliskipulagi. Í 29. gr. sömu laga kemur fram að öll hús og mannvirki sem eru 100 ára eða eldri eru friðuð og skv. 3. gr laganna eru fornminjar hvers kyns mannvistarleifar, á landi, í jörðu, í jökli, sjó eða vatni, sem menn hafa gert eða mannaverk eru á og eru 100 ára og eldri. Fornminjar njóta friðunar nema annað sé ákveðið af Minjastofnun Íslands og eru sumar fornleifar jafnframt friðlýstar séstaklega og getur friðlýsingin þá náð til nánasta umhverfis minjastaðar, húss eða mannvirkis. Athygli er vakin á því að margar minjar nálgast nú 100 ára aldurinn og mun því minjum fjölga hratt á komandi árum miðað við núgildandi lög. Minjastofnun Íslands hefur yfirumsjón með skráningu fornleifa og friðaðra og friðlýstra húsa og mannvirkja og setur reglur um lágmarkskröfur fyrir hvert skipulagsstig.

2.4.1. FRIÐLÝSTAR MENNINGARMINJAR

Heildarskráning fornleifa fór fram í kjósarhreppi árið 2008 og var framkvæmd af Fornleifastofnun Íslands (Ásta Hermannsdóttir, et al., 2008-2012)

Samkvæmt lögum um menningarminjar nr.80/2012 eru Öll hús og mannvirki sem eru 100 ára eða eldri eru friðuð. Í Kjósarhreppi eru 3 friðlýst hús og mannvirki. Friðlýstar menningarminjar og hús/mannvirku eru taldin upp í töflum Tafla 1 og Tafla 2.

Tafla 1. Friðlýstar menningarminjar.

Friðlýstar minjar	Lýsing
Orustuhóll GK334:031	Þjóðsaga, legstaur. Í kjalnesingasögu segir frá orustu við Orustuhól. Friðlýstur árið 1962.
Hálsbúðir GK352:012	Búðarrústir frá fornum verslunarstað hjá Búðasandi. Friðlýst árið 1975.
Fossá GK356:032	Fjárrétt hlaðin úr grjóti í landi Fossár. Friðlýst árið 1972.
Gullhlaðsvellir GK359:010	Forn rúst, er nefnist Gullhlaðsvellir, sunnan við Brynjudalsá innan við Þrándarstaði. Friðlýst árið 1930.

Tafla 2. Friðlýst hús og hús sem njóta verndar.

Friðlýst hús eða mannvirki	Lýsing
Hallgrímskirkja í Vindáshlíð	Friðlýst kirkja, reist árið 1878 á Saurbæ á Hvalfjarðarströnd en flutt að Vindáshlíð 1957 og kór reistur við kirkjuna og innri gerð breytt verulega. Friðuð 1990.
Reynivallakirkja	Friðlýst kirkja. Forkirkja reist 1951ö1953 og kirkjan lengd árið 1959. Friðuð 1990. Byggt 1859
Árnes	Friðað sumarhús. Byggt árið 1917
Verndun annarra húsa og mannvirkja	
Ingunnarstaðir	Hlaða, kálfahús og gripahús, byggt árið 1924.
Ingunnarstaðir	Íbúðarhús, byggt árið 1923.

3. TENGLI VIÐ AÐRAR ÁÆTLANIR

Við endurskoðun aðalskipulags verður tekið mið af öðrum áætlanagerðum og gætt að samræmi við stefnu stjórnvalda á landsvísu um skipulagsmál, s.s. Landsskipulagsstefnu, Náttúruverndaráætlun, Samgönguáætlun og Heimsmarkmiða Sameinuðu þjóðanna, og við aðalskipulagsáætlunir aðliggjandi sveitarfélaga; Reykjavíkurborgar, Bláskógabyggðar og Hvalfjarðarsveitar.

3.1. Landsskipulagsstefna

Landsskipulagsstefna 2024-2038 er unnin á grundvelli skipulagslaga nr.123/2010 og var samþykkt á Alþingi í maí 2024 og leysir hún af hólmi landsskipulagsstefnu 2015-2026. Landsskipulagsstefna felur í sér samræmda stefnu ríkisins í skipulagsmálum fyrir landið í heild auk haf- og strandsvæða og felur í sér almennar leiðbeiningar við skipulagsgerð sveitarfélaga. Framtíðarsýn stefnunnar byggir á leiðarljósum eldri stefnu um að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að sjálfbærri þróun og lífsgæðum, styðji samkeppnishæfni og sé sveigjanlegt og stuðli að viðnámsþrótti gagnvart samfélags- og umhverfisbreytingum.

Í landsskipulagsstefnu 2024-2038 eru eftirfarandi þrjú markmið lögð til grundvallar, sem öll byggja á sjálfbærri þróun.

A. Markmið um vernd umhverfis og náttúru snýr að heilnæmi umhverfis og verndun og varðveislu víðerna, landslags, náttúru og líffræðilegrar fjölbreytni. Þar kemur fram áhersla á kolefnishlutleysi sem leiðarljós í skipulagi og samdrátt í losun gróðurhúsalofttegunda frá landnotkun.

B. Markmið um velsæld samfélags snýr að almennri velsæld í samfélagi og gæðum í hinu byggða umhverfi með jafnvægi í nýtingu lands í þéttbýli og dreifbýli þar sem vöxtur samfélaga gengur ekki um of á náttúrulegt umhverfi. Þar kemur fram áhersla á loftslagsaðlögun sem leiðarljós í skipulagi og seiglu samfélaga gagnvart afleiðingum loftslagsbreytinga.

C. Markmið um samkeppnishæft atvinnulíf snýr að samkeppnishæfni samfélags og eflingu atvinnulífs, hagkvæmri uppbyggingu innviða og sjálfbærri nýtingu auðlinda þar sem vexti er beint á tiltekin svæði. Þar kemur fram áhersla á kolefnishlutleysi sem leiðarljós í skipulagi með aukinni bindingu gróðurhúsalofttegunda.

Til að takast á við þær áskoranir sem blasa við á sviði skipulagsmála skal unnið að eftirfarandi níu lykilviðfangsefnum:

1. Viðbrögðum við loftslagsbreytingum.
2. Jafnvægi í uppbyggingu húsnæðis og lífsgæði í byggðu umhverfi.
3. Uppbyggingu þjóðhagslega mikilvægra innviða.
4. Landnotkun í dreifbýli.
5. Landnotkun á miðhálandi Íslands.
6. Orkuskiptum í samgöngum og fjölbreyttum ferðamáta.
7. Skipulag haf- og strandsvæða.
8. Skipulag vindorku.
9. Vernd líffræðilegrar fjölbreytni.

Lögð er mikil áhersla á að sveitarfélög útfæri í skipulagi hvernig draga megi úr losun gróðurhúsalofttegunda og auka bindingu kolefnis. Sveitarfélög skulu taka mið af landsskipulagsstefnu við gerð skipulagsáætlana eða breytinga á þeim.

3.2. Svæðisskipulag Höfuðborgarsvæðisins 2015-2040

Svæðisskipulag höfuðborgarsvæðisins 2015-2040 nefnist Höfuðborgarsvæðið 2040 og er sameiginleg stefna sveitarfélaganna Garðabæjar, Hafnarfjarðarkaupstaðar, Kjósarhrepps, Kópavogsbæjar, Mosfellsbæjar, Reykjavíkurborgar og Seltjarnarnesbæjar um náð samstarf, skipulagsmál og hagkvæman vöxt svæðisins næstu 25 árin. Höfuðborgarsvæðið er eitt búsetusvæði, einn atvinnu- og húsnæðis markaður með sameiginleg grunnkerfi, útivistarsvæði, auðlindir og náttúru. Á Íslandi er einungis eitt borgarsvæði og sem slíkt gegnir höfuðborgarsvæðið veigamiklu hlutverki sem miðstöð stjórnsýslu, menntunar og menningar fyrir landið allt. Í nútímasamfélagi, þar sem fólk, fyrirtæki og fjármagn eru hreyfanleg, hafa öflug borgarsvæði sífellt meira vægi sem drifkraftur nýsköpunar og nýrra tækifæra. Það er lykilatriði í samkeppnisstöðu landsins að höfuðborgarsvæðið þróist í nútímalegt borgarsamfélag með alþjóðlegu yfirbragði þar sem lífskjör og tækifæri verði sambærileg við það sem best gerist í öðrum borgum. Síðustu áratugi hefur höfuðborgarsvæðið verið í örum vexti og flest bendir til að svo verði áfram. Með auknum vexti blasa við flóknar áskoranir, fyrir séðar og ófyrir séðar, og er stefna Höfuðborgar svæðisins 2040 mótuð til að leiðbeina við úrlausn þeirra. Lykilatriði í stefnunni er að vöxturinn verði hagkvæmur og ekki verði gengið á umhverfisgæði þeirra sem þar búa fyrir. Það er því nauðsynlegt að fyrir sjáanlegri fjólsfjölgun verði mætt án þess að bílaumferð aukist í sama hlutfalli og án þess að óbyggt land verði brotið í sama mæli og síðustu áratugi.

Helstu áskoranir svæðisins eru:

Áframhaldandi vöxtur

Veikleikar í stjórnkerfinu

Breytingar í umhverfi - loft, lögur og láð

Breyttar húsnæðisþarfir

Alþjóðleg samkeppnishæfni

Lýðheilsa

Stefna svæðisskipulagsins er sett fram undir 5 leiðarljósum:

- Hagkvæmur vöxtur höfuðborgarsvæðisins

- Skilvirkar samgöngur og nútímalegt samgöngukerfi

- Aukin alþjóðleg samkeppnishæfni

- Heilnæmt umhverfi

- Gott nærumhverfi

3.3. Aðgerðaáætlun í loftslagsmálum

- **Aðgerðir íslenskra stjórnvalda til að stuðla að samdrætti í losun gróðurhúsalofttegunda til 2030.** Áætlunin er framlag Íslands til að ná markmiðum Parísarsamningsins. Henni er ætlað að stuðla að samdrætti í losun gróðurhúsalofttegunda og leggja grunninn að markmiði stjórnvalda um kolefnishlutleysi Íslands árið 2040 (Verkefnisstjórn aðgerðaáætlunar í loftslagsmálum, 2020). Aðgerðaáætlunin tekur til helstu aðgerða stjórnvalda, alls 48 talsins, til að draga úr losun og auka kolefnisbindingu úr andrúmslofti, þannig að Ísland gæti staðið við alþjóðlegar skuldbindingar sínar í loftslagsmálum. Aðgerðir eru ólíkar og misjafnar að umfangi. Þær eru settar fram í 9 flokkum, m.a. samgöngur á landi, landbúnaður, úrgangur og sóun og landnotkun, og aðgerðir í hverjum flokki eru útlistaðar. Uppfærð aðgerðaáætlun með 150 aðgerðum er í samráðsferli (Stjórnarráð Íslands; Umhverfis-, orku- og loftslagsráðuneytið, 2024).

3.4. Í ljósi loftslagsvárs - Stefna um aðlögun að loftslagsbreytingum

Samhliða vinnu við að draga úr losun gróðurhúsalofttegunda á Íslandi er unnið að aðlögun að þeim breytingum sem eru að verða og brugðist við þeirri vá sem stafar af áhrifum loftslagsbreytinga og afleiðingum þeirra. Framtíðarsýn stjórnvalda er að íslenskt samfélag og lífríki búi að viðnámsþrótti gagnvart loftslagsvá og að aðlögun að loftslagsbreytingum sé fastur þáttur í áætlunum og starfsemi hins opinbera, stofnana og fyrirtækja og þekkt viðfangsefni meðal félagasamtaka og almennings. Aðlögun skal vera hluti af ákvarðanatöku stjórnvalda og innan viðeigandi geira og atvinnugreina svo greiningar og ákvarðanir taki til loftslagsáhættu og afleiðinga hennar. Dæmi um loftslagsvá í Íslandi til framtíðar er aukin úrkomuákefð, fleiri þurrkadagar, sjávarborðshækkun og hlýnun veðurfars með ýmsum afleiðingum og áhrifum á samfélög (Umhverfis- og auðlindaráðuneytið; Stjórnarráð Íslands, 2021).

3.5. Náttúruverndaráætlun

Lög um náttúruvernd nr. 60/2013 tóku gildi árið 2015. Samkvæmt 13. gr. laganna gefur ráðherra út náttúruminjaskrá og leggur fram á Alþingi eigi sjaldnar en á 5 ára fresti tillögu að þingsályktun um framkvæmdaáætlun náttúruminjaskrár. Í nýju lögunum er gert ráð fyrir náttúruminjaskrá sem skiptist í 3 hluta: A- hluti er skrá yfir náttúruminjar og svæði sem hafa verið friðlýst eða friðuð. B- hluti er framkvæmdaáætlun náttúruminjaskrár þ.e. skrá yfir þær náttúruminjar sem Alþingi hefur ákveðið að setja í forgang um friðlýsingu eða friðun á næstu fimm árum. C- hluti er skrá yfir náttúruminjar sem ástæða þykir til að friðlýsa eða friða. Í nýju náttúruverndarlögunum voru einnig skilgreindir nýir flokkar friðlýstra svæða, þ.e. óbyggð víðerni og

landslagsverndarsvæði. Ráðherra ákveður friðlýsingu svæða og friðun vistkerfa, vistgerða og tegunda og tekur jafnframt ákvörðun um breytingu og afnám friðlýsingar og friðunar. Í lögunum er lögð áhersla á að byggja upp skipulagt net verndarsvæða til að stuðla að vernd líffræðilegrar fjölbreytni, jarðfræðilegrar fjölbreytni landsins og fjölbreytni landslags. Ákvæði um efnistöku sem áður voru í náttúruverndarlögum hafa verið færð inn í skipulagslög.

3.6. Náttúruminjaskrá

Náttúruminjaskrá er skrá yfir friðlýst svæði á Íslandi og aðrar mikilvægar náttúruminjar sem ástæða þykir til að friðlýsa eða friða. Í Kjósarhreppi eru fjögur svæði á náttúruminjaskrá undir aðrar náttúruminjar. Lýsing á svæðunum er tekin orðrétt úr texta Umhverfisstofnunar (Náttúruminjaskrá, 2024):

134. Laxárvogur og Laxá í Kjós, Kjósarhreppi, Þingvallahreppi, Kjósarsýslu, Árnessýslu. (1) Grunnsævi, fjörur og strandlengja frá ósi Laxár út að línu milli Hálsness og Eyrar (Hvalfjarðareyrar). Vatnasvið Laxár og nánasta umhverfi frá ósi upp að vatnaskilum. Meðalfellsvatn, Stíflisdalsvatn og Mjóavatn. Káranesseg og Hurðarbaksseg. (2) Í Laxárvogi eru víðáttumiklar leirur með fjölbreyttu dýralífi og gróðri. Laxá er ein helsta laxveiðiá landsins. Í sefunum er fjölskrúðugt fuglalíf.

135. Þórufoss, Kjósarhreppi, Kjósarsýslu. (1) Þórufoss í Laxá ásamt nánasta umhverfi. (2) Tilkomumikill foss í fögru gljúfri. Vinsæll áningarstaður.

138. Ósmelur og Hvalfjarðareyri, Kjósarhreppi, Kjalarneshreppi, Kjósarsýslu. (1) Fjörur, sjávarlón, grunnsævi og strandlengja utan

ræktaðs lands neðan þjóðveggar frá Norðurkoti inn að vík neðan við Eyrarkot. (2) Ósmelur er stór og fagur jökulgarður frá síðjökultíma. Meðfram ströndinni eru jarðlög með fornskeljum. Hvalfjarðareyri er fundarstaður baggalúta. Svæði í nánd við þéttbýli með mikið útivistar- og fræðslugildi.

201. Brynjudalur, Botnsdalur, Hvalvatn og Glymur (136), Kjósarhreppi, Hvalfjarðarstrandarhreppi, Kjósarsýslu, Borgarfjarðarsýslu. (1) Lönd Litla- og Stóra- Botns, Hrísakots, Ingunnarstaða, Práandarstaða og Skorhaga. Svæðið tekur yfir fjörur í Botnsvogi og Brynjudalsvogi, svo og Brynjudal og Botnsdal, allt upp fyrir Hvalvatn. (2) Fagrir dalir, töluverður kjarrgróður. Mjög lífauðugar leirur, mikið fuglalíf. Glymur, hæsti foss landsins, er í Botnsá.

Auk þess er Hvalfjörður alþjóðlega mikilvægt fuglasvæði.

3.7. Rammaáætlun

Rammaáætlun tekur fyrir vernd og nýtingu auðlinda landsins og landsvæða og er samheiti yfir ákveðin lög, ferli og aðferðafræði sem eru verkfæri til að greiða úr ágreiningi sem kann að rísa er varðar nýttjar landsins. Í drögum að flokkun virkjanakosta eru engir virkjanakostir rammaáætlunar í Kjósarhreppi.

3.8. Heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna

HEIMSMARKMIÐIN

Markmið Sameinuðu þjóðanna
um sjálfbæra þróun

Heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna um sjálfbæra þróun voru samþykkt af fulltrúum allra aðildarríkja Sameinuðu þjóðanna í september árið 2015. Markmiðin gilda á tímabilinu 2016-2030 og eru 17 talsins með 169 undirmarkmið. Þau taka bæði til innanlandsmála sem og alþjóðasamstarfs á gildistímanum. Heimsmarkmiðin eru algild og því hafa aðildarríkin skuldbundið sig til að vinna skipulega að innleiðingu þeirra bæði á innlendum og erlendum vettvangi út gildistíma þeirra. Heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna skulu höfð að leiðarljósi í stefnumörkun í sveitarfélaginu, í samræmi við áherslur stjórnvalda sem hafa samþykkt innleiðingu markmiðanna á Íslandi. Með markmiðunum er leitast við að tryggja öllum mannréttindi og ná fram kynjajafnrétti og efla vald kvenna og stúlkna. Markmiðin eru samþætt og órjúfanleg og mynda jafnvægi milli þriggja stoða sjálfbærrar þróunar, þ.e. efnahagslegrar, félagslegrar og umhverfislegrar stoðar. Ríkisstjórn Íslands hefur forgangsraðað 65 undirmarkmiðum við innleiðingu heimsmarkmiðanna á Íslandi, en forgangsroðunin tekur mið af stjórnarsáttmála ríkisstjórnarinnar. Forgangsmarkmiðin endurspeglar áherslur stjórnvalda við innleiðingu markmiðanna næstu árin. Þau útiloka þó ekki að unnið verði að innleiðingu annarra markmiða

3.9. Samgönguáætlun 2020-2034 og Umferðaröryggisáætlun

Framtíðarsýn samgönguáætlunar er að bæta lífsgæði um land allt með bættum samgöngum og styrkara grunnneti samgangna. *Ísland verði í fremstu röð með trausta og örugga innviði, öflug sveitarfélög,*

verðmætasköpun og framsækna þjónustu. Tækni tengi byggðir landsins og Ísland við umheiminn í jafnvægi við umhverfið. Meginmarkmið áætlana í samgöngu- og sveitarstjórnarmálum er að þjónusta samgöngu- og fjarskiptakerfa mæti þörfum samfélagsins og að sjálfbærar byggðir og sveitarfélög verði um land allt.

Engar framkvæmdir eru á dagskrá samgönguáætlunar innan Kjósarhrepps til næstu 15 ára (2020-2034). Á samgönguáætlun eru þó framkvæmdir sem munu hafa veruleg áhrif á vegasamgöngur við hreppinn, svo sem Sundabraut, breikkun Vesturlandsvegur (Hringvegur) um Kjalarnes með Hringtorgi við Hvalfjarðarveg og Þingvallavegur í Mosfellsdal. Þá má einnig nefna tvöföldun Hvalfjarðarganga (Samgönguáætlun fyrir árin 2020–2034, 2019-2020).

Í umferðaröryggisáætlun er mörkuð stefna um umferðaröryggi á Íslandi til 15 ára. Sett markmið og áherslur miða að því að ná árangri og auka umferðaröryggi (Umferðaröryggisáætlun 2024-2038, 2023).

3.10. Sjálfbær orkuframtíð - Orkustefna til ársins 2050

Sjálfbær orkuframtíð er langtímaorkustefna fyrir Ísland til ársins 2050. Aðgengi að orku, jafnt varma, rafmagni og eldsneyti, er hluti af almennum lífsgæðum almennings og forsenda þess að hana megi nýta sem aflgjafa til að knýja hjól atvinnulífsins. Verðmætasköpun af endurnýjanlegum orkuauðlindum er þannig ein af undirstöðum líf skjara á Íslandi. Loftslagsváin er ein af stærstu áskorunum okkar tíma og orkuskipti frá jarðefnaeldsneyti yfir í endurnýjanlega orkugjafa eru nauðsynleg til að vinna gegn henni. Langtímaorkustefna miðar að því að gæta hagsmuna núverandi sem komandi kynslóða, með sjálfbæra þróun að leiðarljósi, sem endurspeglar jafnvægi milli efnahagslegra,

samfélagslegra og umhverfislegra þátta (Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytið, 2020).

3.11. Skipulag haf- og strandsvæða

Skipulagsgerð á haf- og strandsvæðum er tvíþætt. Annars vegar er almenn stefna ríkisins um skipulagsmál á haf- og strandsvæðum sem sett er fram í landsskipulagsstefnu. Hins vegar svæðisbundið skipulag á tilteknum svæðum við strendur landsins. Í landsskipulagsstefnu er sett fram stefna um skipulag haf- og strandsvæða sem skal leggja til grundvallar við gerð strandsvæðis-skipulags.

Í kafla 4.1 í landsskipulagsstefnu kemur eftirfarandi fram:

Skipulag nýtingar á haf- og strandsvæðum grundvallist á heildarsýn á málefni hafsins þar sem viðhaldið verði heilbrigði, líffræðilegri fjölbreytni og framleiðslugetu hafsins. Skipulagsákvæðanir um staðbundna nýtingu á haf- og strandsvæðum byggist á vistkerfisnálgun og stuðli þannig að viðhaldi vistkerfa og sjálfbærri nýtingu auðlinda

3.12. Fjarskiptaáætlun

Samgöngu- og sveitarstjórnarráðherra leggur fram á Alþingi, að minnsta kosti á þriggja ára fresti, tillögu til þingsályktunar um fjarskiptaáætlun þar sem mörkuð er stefna til næstu fimmtán ára. Í fjarskiptaáætlun eru skilgreind markmið stjórnvalda sem stefna ber að og leggja þannig grunn að framþróun íslensks samfélags. Stuðla skal að aðgengilegum og greiðum, hagkvæmum og skilvirkum, öruggum og umhverfisvænum fjarskiptum. Í gildi er stefna í fjarskiptum 2019-2033 nr. 32/149 og fimm ára fjarskiptaáætlun 2019-2023 nr. 31/149. Góðir samskiptainviðir eru lykilatriði í velferð og búsetugæðum og grundvöllur fjölbreyttrar atvinnustarfsemi í dreifbýli. Í kafla 2.1.1. í

gildandi stefnu er lögð áhersla á að aðgengi lögheimila og atvinnuhúsnæðis að ljósleiðara verði 99,9%. Flest heimili í Kjósarhreppi eru teng ljósleiðara.

3.13. Kerfisáætlun Landsnets

Áætlunin er unnin skv. raforkulögum nr. 65/2003 en Landsneti ber að sjá til þess að fyrir liggja áætlanir um uppbyggingu flutningskerfis raforku. Í kerfisáætlun 2021–2030 eru sett fram markmið um að byggt verði upp sterkt flutningskerfi með hátt afhendingaröryggi raforku.

3.14. Aðrar stefnur og samþykktir á sveitarfélags- og svæðisvísu

- Loftslagsstefna höfuðborgarsvæðisins (Stefán Gíslason & Birna Sigrún Hallsdóttir, 2022)
- Umhverfisstefna Kjósarhrepps - Sjálfbærni í sveitasælunni (2024)
- Stefna Kjósarhrepps um sorphirðu¹
- Samþykkt um meðhöndlun úrgangs í Kjósarhreppi (2024)
- Samþykkt um hreinsun, losun og frágang rotþróa í Kjósarhreppi (2024).

3.15. Aðrar áætlanir stjórnvalda

Aðrar stefnur og áætlanir stjórnvalda sem snerta á málefnum aðalskipulags Kjósarhrepps verða hafðar verða til hliðsjónar við endurskoðun skipulagsins.

- Hreint loft til framtíðar Áætlun um loftgæði á Íslandi 2018-2029 (Umhverfisstofnun, 2017).
- Matvælastefna Íslands til ársins 2040 (Matvælaráðuneytið, 2023).
- Stefnurammi í ferðaþjónustu til 2030. Framtíðarsýn og áherslur í íslenskri ferðaþjónustu (Menningar- og viðskiptaráðuneytið, 2019).

¹ Unnið er að stefnu. [Stefna Kjósarhrepps um sorphirðu | Kjósarheppur \(kjos.is\)](#)

4. UMHVERFISMAT

Endurskoðun aðalskipulags fellur undir lög um umhverfismat framkvæmda og áætlana nr. 111/2021 og er hér gerð grein fyrir hvernig staðið verður að umhverfisskýrslu. Í endurskoðun aðalskipulags Kjósarhrepps felast að öllum líkindum engin áform um stefnumörkun fyrir framkvæmdir sem tilgreindar eru í 1. og 2. viðauka laga um umhverfismat framkvæmda og áætlana.

Umhverfismati er ætlað að stuðla að sjálfbærri þróun, heilnæmu umhverfi og umhverfisvernd í samræmi við fyrrnefnd lög og áhrif tiltekinnar markmiða sem sett eru fram í aðalskipulaginu skulu metin. Umhverfismati er ætlað að sjá til þess að umhverfisáhrif séu skoðuð við mótun tillögu og að haft sé að leiðarljósi frá upphafi að halda neikvæðum áhrifum í lágmarki og hámarka jákvæð áhrif á umhverfi og samfélag.

Metið er hvort þeir valkostir, sem settir eru fram til að ná markmiðum áætlunarinnar, muni hafa jákvæð, óveruleg eða neikvæð áhrif á tiltekna umhverfisþætti. Í umhverfisskýrslu verður gerð grein fyrir þessu mati og er skýrslan lögð fram með aðalskipulagstillögunni á formlegum kynningartíma hennar. Samráð skal haft við Skipulagsstofnun við ákvörðun um umfang og nákvæmni upplýsinga í umhverfisskýrslu.

Helstu breytingar í stefnu gildandi skipulags verða teknar til umhverfismats. Þau markmið sem víkja verulega frá gildandi skipulagi verða dregin fram og sýnt hvernig ólíkir valkostir snerta umhverfisþættina sbr. lög um umhverfismat framkvæmda og áætlana. Við gerð umhverfismats verða ákveðin viðmið notuð og stuðst við

Hvað er umhverfismat áætlana?

Umhverfismat áætlana er ætlað að auka gæði skipulagsáætlana og tryggja að umhverfisáhrif séu metin við gerð þeirra í því skyni að draga úr neikvæðum umhverfisáhrifum af framfylgd áætlana.

Umhverfismat ber að vinna sem hluta af skipulagsáætlunum sveitarfélaga (svæðisskipulags, aðalskipulags og deiliskipulags) og áætlana á borð við rammaáætlun og samgönguáætlun.

Ákvæði um umhverfismat áætlana er bæði að finna í sérstökum lögum um umhverfismat framkvæmda og áætlana nr. 111/2021 og í 12. gr. Skipulagslaga nr. 123/2010.

stefnu sem sveitarstjórn hefur samþykkt ásamt stefnu og áætlunum á landsvísu sem varða viðfangsefni aðalskipulagsins. Stefnumörkun og val skipulagsleiða skulu taka mið af niðurstöðum þessa umhverfismats.

4.1. Helstu áhrifaþættir

Við mat á umhverfisáhrifum breytingar, og athugun á samræmi hennar við megin markmið aðalskipulagsins og umhverfisskýrslu þess, verður einkum horft til eftirfarandi atriða:

- Áhrif endurskoðaðrar flokkunar landbúnaðarlands.
- Áhrif valkosta fyrir þróun byggðar og aukins byggingarmagns á byggð, umhverfi og samgöngur, einkum bílumferð.
- Áhrif aukinnar umferðar, sem uppbygging leiðir af sér, á hljóðvist og loftgæði.

- Samræmi endurskoðaðrar tillögu við megin markmið aðalskipulagsins.
- Tengsl við aðrar áætlanir, s.s. samræmi við stefnu svæðisskipulags um byggðapróun á höfuðborgarsvæðinu og Heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna.

Tafla 3. Lýsing matspáttu.

Matspáttur	Lýsing
Byggðapróun - Samfélag og menning	<p>Tryggja þarf hæfilegt framboð íbúðarhúsnæðis, atvinnuhúsnæðis og byggingarlóða, og að uppbygging sé í samræmi við markmið aðalskipulagsins. Tryggja þarf að fyrirkomulag og uppbygging frístundahúsnæðis sé í samræmi við markmið aðalskipulagsins</p> <p>Skipulagspáttur getur haft áhrif á samfélag, náttúrufar og dýralíf, náttúru og menningarminjar og vötn, svo sem vegna staðsetningar, ásýndar, umfangs og gerðar nýrra mannvirkja</p>
Landbúnaður og landnýting	<p>Tryggja þarf vernd landbúnaðarásýndar og búsetulandslag svæðisins.</p> <p>Tryggja að land sem vel er fallið til búvöruframleiðslu sé varðveitt til slíkra nota.</p> <p>Tryggja þarf afkomuöryggi bænda með möguleikum á aukinni fjölbreytni og nýsköpun í landbúnaði og stoðgreinum hans, Skoða þarf tækifæri sem felast í nálægð við neytendur á höfuðborgarsvæðinu.</p> <p>Endurskoða þarf flokkun landbúnaðarlands og skilmála landbúnaðarflokka.</p> <p>Getur haft áhrif á landnotkun, ásýnd lands og landslag, jarðveg, lífríki og lífræðilega fjölbreytni, loftgæði (bindingu kolefnis).</p>

Atvinnulíf og ferðapjónusta	<p>Sköpun nýrra og fjölbreyttra atvinnutækifæra, aukin áhersla á nýsköpun og skapandi greinar til viðbótar við vöxt og viðhald hinna hefðbundnari atvinnuvega í sveitarfélaginu.</p> <p>Framtíð og fyrirkomulag ferðapjónustu, gisti- og afþreyingarmöguleikar í sveitarfélaginu.</p> <p>Tækni og nýjar lausnir í atvinnumálum, t.a.m. fjarvinna og færanleg störf.</p> <p>Getur haft áhrif á samfélag, náttúrufar og dýralíf, náttúru og menningarminjar.</p>
Innviðir og orka	<p>Ný samgöngumannvirki og viðhald núverandi mannvirkja. Aukin umferð af völdum uppbyggingar.</p> <p>Möguleg áhrif á öryggi vegfarenda og íbúa, lýðheilsu, byggðapróun og atvinnutækifæri á svæðinu (samfélag). Skipulag samgangna getur einnig haft áhrif á landslag og ásýnd, hljóðvist, loftgæði (losun gróðurhúsalofttegunda), náttúrufar og dýralíf, náttúru- og menningarminjar og vötn.</p> <p>Getur haft áhrif á byggðapróun í sveitarfélaginu, s.s með tilliti til byggðamynsturs og ásýndar í sveitarfélaginu, tengsla við önnur svæði, atvinnu, álag á samgöngu- og þjónustukerfi.</p>
Umhverfi og sjálfbærni	<p>Endurskoðun á flokkun landbúnaðarlands og skipulag skógræktar í sveitarfélaginu, staðsetning og umfang.</p> <p>Getur haft áhrif á landnotkun, ásýnd lands og landslag, jarðveg, lífríki og lífræðilega fjölbreytni, loftgæði (bindingu kolefnis).</p>

4.2. Umhverfisþættir og áherslur

Meginþættir í umhverfismati skipulagsáætlunarinnar verða Samfélag, náttúrufar & dýralíf, náttúru- & menningarminjar, vatn, sjór & strandlína, landslag & ásýnd og Náttúruvá & öryggismál.

Tafla 4. Áherslur í umhverfismati skipulagsáætlunarinnar.

Umhverfisþáttur	Megin spurning í umhverfismati áætlunarinnar: Hvernig samræmist skipulagsáætlunin umhverfismarkmiðum sveitarfélagsins er varðar viðkomandi umhverfisþátt, önnur stefnuskjöl, lög og alþjóðlegar skuldbindingar?
Samfélag	<ul style="list-style-type: none">• Gæði þjónustu við íbúa• Atvinnumöguleika íbúa• Íbúafjölda og/eða íbúasamsetningu• Gæði byggðar og efnisleg verðmæti• Aðgengi íbúa að íþrótt-, tómstunda- og útivistarsvæðum og náttúru
Náttúrufar & dýralíf	<ul style="list-style-type: none">• Viðkvæma náttúru eða dýralíf• Svæði sem teljast mikilvæg vegna líffræðilegs fjölbreytileika• Svæði sem teljast mikilvæg vistsvæði fugla• Svæði sem teljast mikilvæg búsvæði dýra/gróðurs• Aukna mengun á svæðinu
Náttúru- & menningarminjar	<ul style="list-style-type: none">• Fornleifar• Aðrar menningarminjar/-verðmæti• Búsetu- eða menningarlandslag• Friðlýst svæði eða önnur verndarsvæði samkvæmt lögum um náttúruvernd• Svæði á náttúruminjaskrá eða náttúruverndaráætlun• Hverfisverndarsvæði

Vatn, sjór & strandlína	<ul style="list-style-type: none">• Vatnsverndarsvæði• Vötn, ár og læki• Votlendissvæði, strandsvæði eða grunnsævi
Landslag & ásýnd	<ul style="list-style-type: none">• Landbúnaðarásýnd eða búsetulandslag• Ásýnd lands á fjölförnum slóðum• Landslag/ásýnd svæða sem teljast mikilvæg vegna náttúrufars, dýralífs eða menningarminja• Verðmætar landslagsheildir, náttúrulegt og/eða manngert landslag
Náttúruvá & öryggismál	<ul style="list-style-type: none">• Núverandi/ný byggingarsvæði• Megin samgönguæðar• Umferðaröryggi• Þol gagnvart afleiðingum loftslagbreytinga

4.3. Umhverfisviðmið

Umhverfisviðmið eru notuð sem mælikvarði eða vísir til að meta einkenni og vægi þeirra áhrifa sem stefna aðalskipulagsins hefur í för með sér. Umhverfisviðmið geta verið af ýmsum toga s.s. lög og stefnumið stjórnvalda. Höfð verður hliðsjón af viðmiðum og umhverfisverndarmarkmiðum úr lögum, reglugerðum og annarri stefnumörkun sem talin er upp í töflu Tafla 5. Matsvinnunni er ætlað að styrkja umfjöllun um forsendur og tryggja rökstuðning fyrir þeirri stefnu sem sett er fram í aðalskipulaginu.

Í umhverfismati áætlunarinnar verða sett viðmið fyrir hvern meginumhverfisþátt. Viðmiðin verða sett með tilliti til stefnu Kjósarhrepps, markmiða sveitarfélagsins í samfélags- og umhverfismálum og viðmiða í öðrum opinberum stefnuskjölum, lögum

og alþjóðlegum skuldbindingum. Áhersla verður lögð á að styðja við matið með mælanlegum umhverfisvísimum þar sem kostur er. Framsetning á niðurstöðu matsins verður í formi greinargerðar og yfirlitstafla. Skoðað verður hvort sú stefna sem sett er fram hafi jákvæð eða neikvæð áhrif á umhverfisþætti samanborið við núverandi ástand, þ.e. núllkost. Teljist umhverfisáhrif verulega neikvæð verður brugðist við með breytingu á stefnu eða mótvægisáðgerðum. Matsvinnan mun nýtast til þess að skilgreina mögulegar vöktunaraðgerðir ef óvissa ríkir um hugsanleg umhverfisáhrif.

Tafla 5. Stefnumörkun um viðmið í umhverfismati.

Stefnumörkun	
Lög	Skipulagslög nr. 123/2010. Lög um umhverfismat framkvæmda og áætlana nr. 111/2021. Lög um menningarminjar nr. 80/2012. Lög um náttúruvernd nr. 60/2013. Jarðalög nr. 81/2004. Vegalög nr. 80/2007. Lög um landgræðslu nr. 155/2018 Lög um skóga og skógrækt nr. 33/2019.
Reglugerðir	Skipulagsreglugerð nr. 90/2013 Reglugerð um varnir gegn mengun grunnvatns nr. 797/1999 Reglugerð um neysluvatn nr. 536/2001
Önnur stefnumörkun	Landsskipulagsstefna 2024-2038 Vegvísir í ferðaþjónustu Ferðamálaáætlun 2011-2020 Heimsmarkmiðin - Markmið Sameinuðu þjóðanna um sjálfbæra þróun. Aðgerðaáætlun í loftslagsmálum. Aðgerðir íslenskra stjórnvalda til að stuðla að samdrætti í losun gróðurhúsalofttegunda til 2030 Hreint loft til framtíðar. Áætlun um loftgæði á Íslandi 2018-2029. Landsáætlun um meðhöndlun úrgangs 2013-2024 Menningarstefna í mannvirkjagerð, 2007
Samningar	Ramsarsamningur um votlendi Samningur um líffræðilega fjölbreytni Rammamarkmið Sameinuðu þjóðanna um loftslagsbreytingar Parísarsamkomulagið Bernarsamningurinn (staðfestur 1993)

4.4. Valkostir og mat á áhrifum

Í umhverfismatinu verða metin möguleg umhverfisáhrif valkosta og stefnumiða er snerta breytta landnotkun, ný mannvirki og samgöngur í sveitarfélaginu. Megin áherslur í greiningu á kostum og sviðsmyndum verður þó eftirfarandi:

Í matinu verða kostir bornir saman innbyrðis og við óbreytt ástand, þ.e. gildandi skipulag og þá sviðsmynd að ekkert verði aðhafst miðað við núverandi ástand. Kostir verða bornir saman m.t.t. umhverfis-, og samfélagsþátta með aðstoð gátlista og samanburður á þeim settur fram í yfirlitstöflum.

Sveitarstjórn ásamt skipulags-, umhverfis- og samgöngunefnd Kjósarhrepps mun leggja mat á umhverfisáhrif áætlunarinnar með aðstoð ráðgjafahóps um endurskoðun aðalskipulagsins. Umhverfismatið verður byggt á þeim matsspurningum sem lagðar eru fram í töflu Tafla 4 um hvern umhverfisþátt.

Eftirfarandi einkenni áhrifa verða skoðuð:

Umfang	Hversu stórt eða umfangsmikið svæði verður fyrir áhrifum af áætlun og hversu margir kunna að verða fyrir áhrifum? Er líklegt að áhrifa áætlunar gæti yfir sveitarfélagsmörk?
Líkur	Hverjar eru líkur á áhrifum og hversu varanleg yrðu þau? Eru áhrifin t.d. afturkræf/óafturkræf, tímabundin/varanleg?
Sammögnun áhrifa	Er líklegt að einstakir stefnuþættir skipulagsins geti valdið sammögnuðum áhrifum á umhverfið?
Áhætta	Kann áætlunin að auka áhættu fyrir heilbrigði fólks og umhverfið?

Áhrif umhverfismatsins eru metin út frá einkennum áhrifanna m.t.t. viðmiða sem skilgreind eru út frá stefnuskjölum og markmiðum sveitarfélagsins í samfélags- og umhverfismálum, öðrum opinberum stefnuskjölum, lögum og/eða alþjóðlegum skuldbindingum. Jafnframt verður byggt á upplýsingum sem koma fram við kynningu og samráð meðan á undirbúningi skipulagsins stendur. Ef umhverfisáhrif eru talin verða verulega neikvæð verður kannað hvort unnt sé að draga úr áhrifum með mótvægisáðgerðum. Þar sem óvissa er um áhrif verður gerð grein fyrir henni og hvort að hún sé háð útfærslu á stefnu aðalskipulagsins á síðari stigum, s.s. við gerð deiliskipulags eða við mat á umhverfisáhrifum framkvæmda, eða hvort gera þurfi vöktunaráætlun fyrir viðkomandi umhverfisþátt.

5. SKIPULAGSFERLIÐ

5.1. Tímaáætlun

Tímaáætlun er sett fram til viðmiðunar og með fyrirvara um breytingar.

Undirbúningur

- Janúar - mars 2024
- Fundir með sveitarstjórn og skipulags- og byggingarnefnd, vettvangsskoðun.
 - Yfirfara framtíðarsýn og helstu markmið og áherslur.
 - Uppsetning á kortagrunnum í samræmi við skipulagsreglugerð og landnotkunarflokkum.

Lýsing

- Mars - ágúst 2024
- Öflun og úrvinnsla grunnupplýsinga horft sérstaklega til íbúabróunar, íbúðarhúsnæðis, atvinnusamsetningar, nýtingu auðlinda og stærð og ástand svæða sem njóta verndar.
 - Forsendur frá gildandi stefnum svo sem Landsskipulagsstefnu og stefnu stjórnvalda um loftslagsmál.
 - Umfang og áherslur umhverfismats.
 - Skipulagslýsing send Skipulagsstofnun og öðrum umsagnaraðilum.
 - Skipulagslýsing kynnt almenningi.

Drög að skipulagstillögu

- Ágúst 2024 - Mars 2025
- Mótun framtíðarsýnar og meginmarkmiða, ásamt stefnumótun.
 - Endurskoðun á landnotkun horft sérstaklega á landbúnaðarsvæði, íbúðarbyggð, frístundabyggð, skógrækt og landgræðslusvæði og efnistökusvæði.
 - Samantekt, úrvinnsla gagna og tillögugerð.
 - Fyrstu drög að umhverfisskýrslu.
 - Nánari úrvinnsla og stefnumótun.

Tillaga til forkynningar

Mars - júlí 2025

- Landnotkunarupprættir og skýringarkort fyrir einstaka þætti skipulagsins.
- Skipulagstillaga og umhverfisskýrsla kynnt og samþykkt í nefndum og sveitarstjórn.
- Kynning fyrir íbúa, hagsmunaaðila og nágrennasveitarfélög.

Skipulagstillaga til athugunar hjá Skipulagsstofnun

Ágúst - október 2025

- Frágangur og samþykkt skipulagstillögu og umhverfisskýrslu.
- Athugun Skipulagsstofnunar á skipulagstillögu.

Skipulagstillaga til auglýsingar

Október - desember 2025

- Frágangur skipulagstillögu og umhverfisskýrslu til auglýsingar.
- Auglýsing skipulagstillögu og umhverfisskýrslu (6 vikur).

Lokaafgreiðsla aðalskipulags

Desember 2025 - janúar 2026

- Svör og viðbrögð við athugasemdum.
- Frágangur á skipulagstillögu eftir auglýsingu.
- Afgreiðsla á skipulagstillögu til Skipulagsstofnunar.
- Staðfesting Skipulagsstofnunar.

5.2. Samráð og kynning

Einn þáttur í vinnuferli við aðalskipulag er að kynna það á ýmsum stigum þar sem m.a. er leitað eftir sjónarmiðum og tillögum íbúa og annarra þeirra sem hagsmuna eiga að gæta um mörkun stefnu og skipulagsmarkmiða. Opnir samráðs- og kynningarfundir verða haldnir í Kjósarhreppi og auglýstir í staðarblaði og á heimasíðu sveitarfélagsins. Meginmarkmið slíkra funda er að virkja íbúa sveitarfélagsins til þátttöku í aðalskipulagsvinnunni og kalla fram skoðanir og hugmyndir þeirra á upphafsstigum skipulagsvinnunnar. Íbúum mun gefast fleiri tækifæri til að koma athugasemdum, hugmyndum, ábendingum og spurningum á framfæri. Auk lögbundins samráðs- og kynningarferlis aðalskipulags verður notast við vef sveitarfélagsins og spurningakannanir til að kalla eftir ábendingum og hugmyndum frá íbúum. Skipulags- og matslýsing þessi verður kynnt í samræmi við gr. 4.2.4. í skipulagsreglugerð nr. 90/2013. Hún verður auglýst og kynnt á vef sveitarfélagsins. Gefinn verður tveggja vikna frestur til að koma á framfæri ábendingum. Drög að skipulagstillögu á vinnslustigi verða kynnt á vef sveitarfélagsins og á opnu húsi. Kynningin verður auglýst á vef sveitarfélagsins og í dagblöðum. Fréttum af helstu áföngum vinnunnar verður jafnframt miðlað eftir því sem tilefni er til.

Umsagnar- og samráðsaðilar

Skipulagslýsing þessi verður send til umsagnar Skipulagsstofnunar og eftirtalinna aðila sem hafa annað hvort lögbundið hlutverk sem tengist gerð aðalskipulags eða að þeir hafa staðið að áætlunum sem hafa bein áhrif á aðalskipulagið eða það mun taka mið af. Lýsingin verður einnig send til nágrennasveitarfélaganna, Reykjavíkurborgar,

Bláskógabyggðar og Hvalfjarðarsveitar. Sömu aðilar munu jafnframt fá tillögu að endurskoðuðu aðalskipulagi til kynningar og umsagnar, fyrir formlega auglýsingu í samræmi við skipulagslög nr. 123/2010. Lýsingin verður jafnframt send til kynningar til ýmissa atvinnutengdra hagsmunasamtaka og félagasamtaka í sveitarfélaginu.

Haft verður samráð við aðila sem fara með málaflokka sem skipulagið nær til. Eftirfarandi aðilum verður sent bréf þar sem óskað verður eftir samráði og ábendingum um mál sem snerta starfssvið þeirra:

- Umhverfisstofnun
- Umhverfisráðuneyti, Forsætisráðuneytið
- Aðliggjandi sveitarfélög, Hvalfjarðarsveit, Bláskógabyggð og Reykjavíkurborg
- Samtök Sveitarfélaga á Höfuðborgarsvæðinu
- Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytið
- Heilbrigðiseftirlit Vesturlands
- Rarik, Landsnet, Míla, Fjarskiptastofa
- Minjastofnun Íslands
- Vegagerðin, Samgöngustofa
- Ferðamálastofa
- Veðurstofa Íslands
- Fiskistofa
- Náttúrufræðistofnun Íslands, Land og skógur
- Landvernd
- Orkustofnun
- Viðkomandi nefndir Kjósarhrepps
- Önnur féлага- og hagsmunasamtök í Kjós.

6. Heimildaskrá

Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytið. (2020). Sjálfbær orkuframtíð. Orkustefna til ársins 2050. Reykjavík: Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytið.

Ásta Hermannsdóttir, Birna Lárusdóttir, Elín Ósk Hreiðarsdóttir, Kristborg Þórsdóttir, Unnur Magnúsdóttir, Sólveig Guðmundsdóttir Beck, & Sigurjóna Guðnadóttir. (2008-2012). *Fornleifaskráning í Kjósarhreppi I-III*. (Birna Lárusdóttir, & Sólveig Guðmundsdóttir Beck, Ritstj.) Reykjavík. Sótt 25. Júní 2024 frá <https://fornleif.is/wp-content/uploads/2023/07/FS394-07121-Kjosarhreppur-I.pdf>

Fráveita;. (25. júní 2024). www.kjos.is. Sótt frá <https://www.kjos.is/static/files/ONE/samthykkt-um-rotthro-fraveita-i-kjosarhreppi.pdf>

Guðni Þ. Þorvaldsson, Guðrún Lára Sveinsdóttir, & Salvör Jónsdóttir. (2021). *Leiðbeiningar um flokkun landbúnaðarlands með tilliti til hæfni til ræktunar*. Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytið.

Hreinsson, E. Ö. (2023). *Mannfjöldaspá 2023-2074*. Bygðastofnun.

Húsnæðis- og mannvirkjastofnun. (2024). *Fasteignaskra.is*. Sótt frá <https://www.fasteignaskra.is/gogn/fasteignagattin/fjoldatolur-ur-fasteignaskra/fjoldi-ibuda/>

Húsnæðisáætlun. (2024). Húsnæðis- og mannvirkjastofnun.

Landlínur, Sigurbjörg Ósk Áskellsdóttir, & Þórður Þórðarson. (2007). *Kjósarhreppur aðalskipulagi 2005-2017*. Kjósarhreppur.

Lögbýlaskrá. (2022). Húsnæðis- og mannvirkjastofnun. Sótt frá https://hms-web.cdn.prismic.io/hms-web/980efae9-d305-4a98-a363-e72e076f4394_L%C3%B6gb%C3%BDlaskr%C3%A1+2022.pdf

Matvælaráðuneytið. (2023). *Matvælastefna Íslands til ársins 2040*. Matvælaráðuneytið.

Menningar- og viðskiptaráðuneytið. (2019). *Leiðandi í Sjálfbærri þróun. Íslensk ferðapjónusta til 2030*. Reykjavík: Menningar- og viðskiptaráðuneytið. Sótt frá https://www.stjornarradid.is/library/01--Frettatengt---myndir-og-skrar/ANR/FerdaThjonusta/Lei%3%b0arlj%3%b3s%20%3%adslenskrar%20fer%3%b0a%3%bej%3%b3nustu%202030_Final_Samr%3%a1%3%b0sg%3%a1tt1.pdf

Náttúruminjaskrá. (25. Júní 2024). *Ust.is*. Sótt frá <https://ust.is/nattura/naturuverndarsvaedi/natturuminjaskra/vesturland/>

Samgönguáætlun fyrir árin 2020–2034. (2019-2020). Þingsályktun um samgönguáætlun fyrir árin 2020–203; 435. mál, *Þingsályktunartillaga, Þingsályktun 41/150*. Sótt frá <https://www.althingi.is/altext/150/s/1944.html>.

Samþykkt um meðhöndlun úrgangs í Kjósarhreppi. (25. Júní 2024). <https://www.kjos.is>. Sótt frá https://www.kjos.is/static/files/f/samthykkt-um-medhondlun-urgangs-i-kjosarhreppi_b_nr_30_2007.pdf

Sólveig Guðmundsdóttir Beck, & Sigurjóna Guðnadóttir. (2012). *Fornleifaskráning í Kjósarhreppi III: Káranes, Káraneskot, Laxárnes, Miðdalur, Miðdalskot, Hækingsdalur og Vindás*. (B. I. bindi). (S. G. Beck, Ritstj.) Reykjavík: Fornleifastofnun Íslands. Sótt 25. Júní 2024 frá <https://www.kjos.is/static/files/ONE/Fornleifar/forleifaskraning-i-kjosarhreppi-iii.pdf>

Stefán Gíslason, & Birna Sigrún Hallsdóttir. (2022). *Loftslagsstefna höfuðborgarsvæðisins*. Reykjavík: Samtök sveitarfélaga á höfuðborgarsvæðinu (SSH). Sótt 25. júní 2024 frá https://www.kjos.is/static/files/f/loftslagsstefna-hofudborgarsvaedisins_stefna-og-verkfaerakista_sept-2022.pdf

Stjórnarráð Íslands; Umhverfis-, orku- og loftslagsráðuneytið;. (2024). *Uppfærsla aðgerðaráætlunar í loftslagsmálum: Formáli*. Reykjavík: Umhverfis-, orku- og loftslagsráðuneytið. Sótt frá <https://samradapi.island.is/api/Documents/128148b4-8f2c-ef11-9bc3-005056bcce7e>

Umferðaröryggisáætlun 2024-2038. (2023). Stjórnarráð Íslands.

Umhverfis- og auðlindaráðuneytið; Stjórnarráð Íslands;. (2021). *Í ljósi loftslagsvár - Stefna um aðlögun að loftslagsbreytingum*. Reykjavík: Umhverfis- og auðlindaráðuneytið. Sótt frá https://www.stjornarradid.is/library/02-Rit--skyrslur-og-skrar/l_ljosi_loftslagsvar.pdf

Umhverfisstefna Kjósarhrepps. (25. Júní 2024). <https://www.kjos.is>. Sótt frá https://www.kjos.is/static/files/Nefndir/Hreppsnefnd/umhverfisstefna-kjosarhrepps_11.11.2020.pdf

Umhverfisstofnun;. (2017). *Hreint loft til framtíðar Áætlun um loftgæði á Íslandi 2018-2029*. Reykjavík: Umhverfis- og auðlindaráðuneytið. Sótt frá <https://www.stjornarradid.is/library/02-Rit--skyrslur-og-skrar/Hreint%20loft%20til%20framt%c3%ad%c3%b0ar,%20lokaeintak.pdf>

Verkefnisstjórn aðgerðaáætlunar í loftslagsmálum. (2020). *Aðgerðaáætlun í loftslagsmálum, 2. útgáfa*. Reykjavík: Umhverfis- og auðlindaráðuneytið. Sótt frá <https://www.stjornarradid.is/library/02-Rit--skyrslur-og-skrar/Adgerdaaetlun%20i%20loftslagsmalum%20onnur%20utgafa.pdf>